

Отрощенко Л.С.

доцент кафедри іноземних мов

ДВНЗ «УАБС НБУ»

м. Суми, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ В НІМЕЧЧИНІ

Концепція модернізації вищої освіти Німеччини орієнтована на децентралізацію її управління й оптимізацію управлінських структур, що активізує роботу міністерств федеральних земель, забезпечує їм право самостійного визначення шляхів розвитку підпорядкованих їм вищих навчальних закладів.

Характеризуючи децентралізовану модель в управлінні освітою, вітчизняний науковець В. Луговий зазначає, що дана система збільшує варіації в системній якості, рівності та ефективності освіти [1, с. 104].

Перехід до децентралізованої системи управління вищою освітою у Німеччині відбувається поступово. Нині в країні спостерігається новий порядок відносин між державою та вищим навчальним закладом, який стає можливим завдяки принципу субсидіарності. Замість часткового керування роботою ВНЗ (бюджетних та організаційних зобов'язань) у Німеччині простежується тенденція управління із децентралізованою відповідальністю за результати.

Німецький професор Клаус Хюфнер, голова консультативного органу UNESCO-CEPES зазначає з цього приводу, що вища освіта стає значно децентралізованішою системою. Однак на рівні окремих земель, управління вищою освітою залишається достатньо централізованим. Традиційно міністерства федеральних земель, які відповідають за вищу освіту на рівні законодавства, істотно впливають на питання, пов'язані із управлінням і фінансуванням ВНЗ. Нині у більшості земель Німеччини ведеться кампанія, спрямована на перегляд законодавства, яке регулює вищу освіту, зокрема на

послаблення регулювання системи вищої освіти. Додатком до федерального Рамкового закону про вищу освіту, прийнятого у 1998 році, затверджено реформу німецької системи вищої освіти, спрямовану на впровадження конкуренції та диференсації за рахунок послаблення централізованого регулювання, переорієнтацію на якість освіти і створення стимулів підвищення якості. Слід зазначити, що необхідність у перегляді й доповненні до Рамкового закону виникла через численні недоліки системи вищої освіти, а саме: дуже довгий термін навчання, високий рівень відсіву (30 й більше відсотків студентів), недостатнє керівництво студентами на перших етапах навчання та у процесі підготовки дипломних робіт і дисертацій, а також падіння конкурентоспроможності системи вищої освіти країни [3, с. 104].

Поряд із описаними змінами у відносинах між державою, федеральними землями та ВНЗ (вертикальні зміни) продовжуються горизонтальні зміни у ВНЗ Німеччини, метою яких є створення нових організаційних засобів з опорою на виробничо-економічні елементи.

Новий процес керівництвом ВНЗ, який спрямований на зміни у внутрішній роботі вищої школи охоплює такі сфери:

- фінансування ВНЗ на основі показників якості, тобто фінансування, яке до недавнього часу було орієнтованим на витрати, розширено за рахунок прибуткових компонентів. В основному це означає, що середні відрахування у ВНЗ за їх освітні послуги накопичуються, держава ж концентрується на функції кредитора з перевірки якісних результатів і досягнень, тобто на прибутку;
- зміни у розпорядженні фінансовими засобами, оскільки гнучкість і глобалізація, притаманні внутрішнім бюджетам ВНЗ, мають більше переваг порівняно із централізованим бюджетуванням ВНЗ. При цьому принцип глобалізації бюджету базується на положенні, що децентралізованим установам зазвичай краще, ніж централізованим інстанціям, визначати власні потреби та пріоритети. Варто зазначити, що

10 % бюджету німецьких ВНЗ становлять надходження від федерального уряду, а 90 % – від урядів федеральних земель [2, с. 46];

- наступним елементом, пов'язаним із глобалізацією бюджетів, є узгодження дати надходження платежу (нім. Zielvereinbarungen), яке вже апробовано у деяких федеральних землях. Воно базується на партнерських відносинах між ВНЗ як генераторами інноваційних ідей і держави як спонсора. Характерним для цієї процедури є орієнтація на цілі та результат, які можна перевірити залежно від індикаторів результату (наприклад, кількість випускників, додаткові дослідницькі надходження або кількість захищених дисертацій в університетах). Перевагою узгоджень є те, що вони фіксуються письмово та публікуються публічно для більшої прозорості та обов'язковості;
- дерегулювання компетенцій з прийняття рішень має здійснюватись у формі регулювання знизу нагору. Така форма регулювання передбачає більше ефективності та відповідальності стосовно якості навчання з боку тих, хто приймає рішення.

На нашу думку, в умовах приєднання України до європейського освітнього й наукового простору на засадах рівноправного партнерства досвід Німеччини у сфері управління освітою може бути не лише предметом вивчення, але й запозичення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Луговий В. І. Управління освітою / В. І. Луговий. – К. : Вид-во УАДУ, 1997. – 302 с.
2. Фуряева Т. В. Экспертиза университетов: опыт ФРГ / Т. В. Фуряева // Высшее образование сегодня. – 2005. – № 2. – С. 44–48.
3. Хюфнер К. Управління та фінансування вищої освіти в Німеччині/ К. Хюфнер // Вища школа. – 2005. - № 6. – С. 97-117.